

# HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 9 maj 2012

Mål nr

B 3272-10

## **KLAGANDE**

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

## **MOTPART**

J-A S

## **SAKEN**

Artskyddsbrott

## **ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Hovrätten för Övre Norrlands dom 2010-06-09 i mål B 328-10

---

## **DOMSLUT**

Med ändring av hovrättens dom dömer Högsta domstolen J-A S för artskyddsbrott enligt 29 kap. 2 b § miljöbalken till 30 dagsböter å 80 kr.

J-A S ska betala en avgift på 500 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

## YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att J-A S ska dömas för artskyddsbrott till dagsböter.

J-A S har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

## DOMSKÄL

### *Bakgrund och gällande rätt*

1. J-A S åtalades för artskyddsbrott enligt 29 kap. 2 b § miljöbalken bestående i att han den 26 november 2009 hade sålt en uppstoppad duvhök efter att ha annonserat ut den på webbplatsen Blocket. Enligt vad han berättade i bl.a. polisförhör härrörde fågeln från mitten eller slutet av 1960-talet, då den flög in i hans fars ladugård. De senaste 10–15 åren hade den hängt i hans matbod. I Högsta domstolen har han anfört att hans 89-årige farbror har berättat att fågeln sannolikt hittades långt tidigare.
2. Tingsrätten fann att gärningen framstod som så obetydlig med hänsyn till det intresse som de bakomliggande bestämmelserna var avsedda att skydda att den kunde bedömas som ringa. Hovrätten gjorde inte någon annan bedömning utan fastställde tingsrättens dom. Riksåklagaren menar att gärningen inte kan anses som ringa.

3. Enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (CITES-förordningen) är det förbjudet att bl.a. försälja exemplar av vissa utrotningshotade arter av djur. Duvhök är en sådan art. Enligt 29 kap. 2 b § miljöbalken ska bl.a. den som säljer ett djur i strid med artikel 8.1 i CITES-förordningen dömas för artskyddsbrott. Om gärningen är att anse som ringa ska det enligt 29 kap. 11 § inte dömas till ansvar. En gärning är enligt första stycket andra meningen i paragrafen att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen.

4. CITES-förordningen trädde i kraft den 3 mars 1997. Den bygger på en internationell konvention från år 1973, The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES). Förordningen har som syfte att skydda arter av vilda djur och växter och säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem (artikel 1).

5. Enligt artiklarna 8.3 b och 8.4 i CITES-förordningen kan bearbetade exemplar som har förvärvats mer än femtio år innan förordningen trädde i kraft (jfr artikel 2 w), dvs. före den 3 mars 1947, undantas från bl.a. försäljningsförbudet genom att kommissionen fastställer undantag. Ett sådant undantag har kommissionen beslutat om genom artikel 32 i kommissionens förordning (EG) nr 1808/2001 om närmare föreskrifter för tillämpningen av CITES-förordningen. Enligt artikel 8.3 i CITES-förordningen kan vidare undantag från bl.a. försäljningsförbudet medges i enskilda fall under förutsättning att ett intyg om detta utfärdas av den ansvariga myndigheten, i Sverige Jordbruksverket.

*Brott mot försäljningsförbudet i detta fall?*

6. J-A S lämnade i polisförhör en relativt preciserad uppgift om när duvhöken hittades, i mitten eller slutet av 1960-talet. Hans uppgift i Högsta domstolen om att den sannolikt hittades långt tidigare är oprecis och osäker. Det kan därför hållas för visst att fågeln inte förvärvades före den 3 mars 1947, vilket hade fordrats för att den skulle kunna vara undantagen från förbudet i enlighet med vad som har anförts i punkt 5.

7. Enligt J-A S kände han inte till att man inte fick sälja gamla uppstoppade duvhökar. Han har aldrig haft något intresse för jakt och har därför inte någon kunskap om reglerna för försäljning av djur. Han visste inte heller att duvhöken är en skyddad art. Hade han haft kännedom om förbudet skulle han aldrig ha sålt fågeln.

8. J-A S har av oaktsamhet i strid med artikel 8.1 i förordning (EG) nr 338/97 sålt duvhöken. En gärning som någon begår i villfarelse om dess tillåtlighet är fri från straffansvar om villfarelsen var uppenbart ursäktlig (24 kap. 9 § brottsbalken). Så är inte fallet här. Frågan är då om det brott mot försäljningsförbudet som J-A S har gjort sig skyldig till är att anse som ringa.

*När är ett artskyddsbrott ringa?*

9. Bestämmelsen i 29 kap. 11 § första stycket miljöbalken om ansvarsfrihet vid gärningar som är att anse som ringa omfattar en rad olika slag av brott. Eftersom det straffbara området enligt miljöbalken ibland kan träffa helt obetydliga företeelser och risker, har det ansetts nödvändigt att lagen innehåller en ventil för ringa fall. Den ovannämnda (p. 3) andra meningen i första stycket lades till genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 (se prop. 2005/06:182). Redan vid miljöbalkens tillkomst uttrycktes dock

väsentligen detsamma i motiven; en överträdelse kunde anses vara ringa i objektivt hänseende endast om avvikelsen från den norm som gällt enligt föreskrifterna varit obetydlig (prop. 1997/98:45 del 1 s. 530). I övrigt har det inte gjorts några förarbetsuttalanden som kan tjäna till påtaglig ledning för bedömningen av vilka fall som bör anses som ringa.

10. Det finns inte något avgörande från Högsta domstolen som avser frågan om när ett artskyddsbrott är ringa. Däremot finns det avgöranden som gäller tillämpningen av 29 kap. 11 § första stycket beträffande andra brott enligt miljöbalken (se NJA 2002 s. 607, NJA 2004 s. 840 I och II och NJA 2006 s. 293 I). Högsta domstolen har bl.a. lagt vikt vid att myndigheterna genom en försummelse från den enskilde att söka tillstånd typiskt sett går miste om möjligheten att förhandsbedöma om ett förfarande ska tillåtas eller inte (se NJA 2002 s. 607 och NJA 2006 s. 293 I). Vidare har domstolen beträffande ringabedömningen hänvisat till rättsfallet NJA 2004 s. 164, som avsåg åtal för tjänstefel. Enligt den domen bör vid prövningen av om en gärning är ringa samtliga omständigheter beaktas, vilket innebär att inte endast objektiva faktorer är av betydelse utan också den grad av oaktsamhet som gärningsmannen har visat.

11. Enligt den aktuella bestämmelsen är en gärning att anse som ringa ”om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen”. Härav måste den slutsatsen dras att det ifrågavarande skyddsintresset är av särskild betydelse. Syftet med de aktuella bestämmelserna är att skydda arter av vilda djur och växter samt säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem, i förlängningen att förhindra utrotning av skyddade arter. Uppenbarligen är det betydelsefullt, men eftersom det skyddsintresse som ligger bakom en straffbestämmelse alltid ska vara angeläget kan detta inte vara helt avgörande.

12. Vid sidan om det bakomliggande intresset måste det tillmätas betydelse om gärningen innebär att myndigheterna har gått miste om en möjlighet att förhandsbedöma ett förfarande fastän en sådan bedömning är avsedd enligt reglerna. Ytterligare en faktor av betydelse är hur allvarlig överträdelsen ter sig i det enskilda fallet. När det gäller artskyddsbrott kan därvid beaktas bl.a. vilken typ av gärning det varit fråga om. Försäljning i vinstsyfte framstår då exempelvis som allvarligare än om något sådant syfte inte funnits, handel med djur som jagats ter sig allvarligare än om djuret t.ex. har självdött och överträdelser som utgör engångshändelser är mindre allvarliga än sådana som upprepas eller sker under en längre tid. Beaktas ska dock att även ett saluhållande som i det enskilda fallet ter sig relativt oskyldigt innebär ett stöd för en önskad marknad och därmed ett incitament för den som vill utnyttja denna marknad för sin vinning.

13. Vid prövningen av om en gärning är ringa bör samtliga omständigheter beaktas. Det innebär att inte endast objektiva faktorer är av betydelse utan också den grad av oaktsamhet som gärningsmannen har visat (se NJA 2004 s. 164 och NJA 2004 s. 840 II). Slutligen bör därför också beaktas om den åtalade har varit medveten om överträdelsen samt hans eller hennes agerande för att eventuellt få kännedom om vad som gäller.

#### *Bedömningen i detta fall*

14. Den duvhök som J-A S bjöd ut till försäljning hade blivit uppstoppad för länge sedan och inte dödats genom jakt e.d. Försäljningen framstår som en engångshändelse och J-A S var enligt egen uppgift ovetande om bestämmelserna. Det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen är emellertid av stor betydelse och regleringen innehåller en möjlighet att genom kontakt med Jordbruksverket få veta om en försäljning kan tillåtas eller inte. J-A S tog inte någon sådan kontakt, vilket medförde att

möjligheten till kontroll uteslöts. Sammantaget kan gärningen inte anses som obetydlig i förhållande till det intresse som omedelbart skyddas genom straffansvaret. Den är således inte ringa.

15. I enlighet med det anförda ska J-A S dömas för artskyddsbrott. Påföljden ska bli böter. Eftersom fängelse ingår i straffskalan ska J-A S även betala en avgift till brottsofferfonden.

---

---

---

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson,  
Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström, Göran Lambertz (referent) och  
Svante O. Johansson  
Föredragande justitiesekreterare: Anna Eleblad